

נולדה בנובמבר 1923, האמצעית בין אחותה הבכירה ואחיה הצעיר. נעוריה היו טובים. גרו בבית גדול עם מס. עוזרות. אביה עבד במשרד שבו מכרו כובעים לבחורים, ואימה עבדה יחד אתו, (ארזה, כתבה מכתבים וכו.), אבל תמיד היתה בבית כשחזרו מביה"ס, והיא זאת שבשלה את הארוחות. בחופשים יצאו הרבה. היה להם בית ליד הים בו היו משתמשים הרבה. בנוסף היו להם סבא וסבתה באנגליה כך שגם שם הם בילו הרבה מאוד. ביתם היה בית ציוני ואביה חשב בשלב מסוים לבוא לארץ, אבל ויתר על זה. כבר בנעוריהם שמעו הרבה על ישראל ודיני שהייתה מאוד מעוניינת בציונות והלכה לחברת הנוער. את אחותה הבכירה הציונות לא עניינה כלל, ואחיה הצעיר הצטרף אף הוא (יותר מאוחר) לחברת הנוער. במסגרת חברת הנוער יצאו למחנות קיץ, שם פגשה את בילהה כהן וחיה לוונז"ל שהיו מדריכות שלה. יחד אתה כחניכה היתה גם יונה גורן. בביה"ס נשארה עד שנת 1941, אז החלו הצרות עם הגרמנים, ובעצם נותרה לה רק שנה נוספת ללמוד. את הזמן בביה"ס ניצלה עד תום ואת כל עבודות הגמר שלה עשתה על ציונות ויהדות. בלטה בציונה הגבוהים.

מה שדיני בעצם רצתה לעשות אחרי ביה"ס היה ללמוד להיות אחות. מובן שבתנאים של אז זה לא התאפשר, והיא הצטרפה להכשרה בגיל 17. זה היה מין קיבוץ של 40 איש רובם גרמנים, ורק 7 הולנדים (כולם יהודים כמוכן). אלה היו חיים מאוד קשים לילדה מפונקת כמוה. אוכל כמעט לא היה. "תמיד שמרו למחר, למחר, למחר. פיצו על זה חיי חברה מאוד יפים. בקיבוץ זה הם שהו עד אוקטובר 1942, אז נכנסו הגרמנים ולקחו את כולם למחנה ריכוז בהולנד, בו נשארו עד פברואר 1944, ואז הם הועברו לברגן בלזן ששם היה הרבה יותר גרוע (יחד אתה נסעו גם שולמית ומיכאל בנה, פרומט ורותיה והרמן). הוריה ואחיה הסתתרו, ורק היא בגלל שהייתה בהכשרה נתפסה ונלקחה למחנה למרות שפעמיים היתה לה אפשרות לברוח ולהסתתר היא לא עשתה זאת, כי זה היה מסכן את שאר הקבוצה בהכשרה (הרמן הצליח בדרך לברגן בלזן).

בברגן בלזן החיים היו מאוד קשים. עבודה במטבח משעה 3 לפנות בוקר ועד השעה 10 בערב, פרט לימי ראשון שבהם עבדו רק חצי יום ז"א משעה 3 לפנות בוקר עד ל – 3 אחה"צ. הדבר הטוב היה שאפשר היה לקחת מים חמים לרחצה ולגנוב מזון (אותו חילקו אח"כ לחברה). למרות הסכנה כולם עשו זאת, ולמעשה הגרמנים אף פעם לא בדקו אותם.

בשלב מסוים נבחרה דיני לחילופי אנשים בין גרמנים מישראל ויהודים, וכך יצאה מהמחנה מברגן בלזן. היא הוסעה לוינה שם שוכנו בבית שבו קיבלו סדינים ואוכל. (זה היה כ"כ מוזר). הם כל כך שמרו על המזון ועל הלחם שהיה להם, אבל כשהסתכלו מהחלונות החוצה וראו את ההונגרים המובלים אל המחנות הם זרקו להם את כל הלחם – "לאנשים העניים האלה. אנחנו כבר היינו עשירים". את המסע המשיכו דרך בלגרד, בוקרסט, בודפסט והגיעו לקונסטנטינופול. הם הועלו על אנייה. (באנייה הזו הם קבלו שוקולד, וזה היה דבר שכבר שנים הם לא אכלו. עד היום

זוכרת את זה כחווייה). יום שלם הם היו על המים בים השחור, ועל המים גם בוצע החילוף עם הגרמנים. משם הם המשיכו לטורקיה ברכבת " וזה היה מאוד יפה". גם ברכבת הם קבלו מזון שכבר שנים לא ראו. לחם לבן וביציות. הרבה אנשים כמובן קבלו קלקול קיבה (אחרי כ"כ הרבה שנים שלא אוכלים טוב זה כמובן הדבר שלא צריך לאכול).

לארץ הם הגיעו דרך ראש הנקרה, שם חיכה ראובן (היא לא הכירה אותו) עם הפלמ"ח, שהמשימה שלהם היתה לפוצץ את המנהרה במידה ולא היו נותנים לרכבת לעבור ולהיכנס לפלסטין. עברו דרך המנהרה והגיעו לנהריה. בתחנת הרכבת בנהריה עמדו המון אנשים עם בקבוקי מיץ (עד היום אני לא יודעת למה). הגיעו לחיפה, הועלו על אוטובוסים ונלקחו למחנה עתלית, שם קבלו סדינים ואוכל, "וזה היה משהו פנטסטי". שם פגשה את יוסף סלייפר ז"ל שאמר: "ברור שאת באה לחוליות", ודיני אומרת "אז ברור שהלכתי", כי אחרי שנתיים במחנה כבר לא היה הרבה רצון לעשות משהו באופן עצמאי. הגעתי לחוליות כך כמו שהייתי, ושם הכרתי את בילה וחיה וברכה (אנשים שכבר פגשתי קודם). כשהגענו היינו כנראה נורא מסריחות, "וחוץ מסמרטוטים לא היה להן שום דבר. את הבגדים החליפו להם מהר מאוד. כ"א קבלה שמלה או שתיים (לא היינו כ"כ רזות ומסכנות כי בגלל העבודה במטבח במחנה הן הצליחו לאכול יותר ממה שהיתר קבלו). אח"כ הן קבלו חדר והתחילו לעבוד.

אדם קם בבוקר דבר ראשון רץ לשירותים (זה לקח רבע שעה להגיע). אח"כ הוא רץ למטבח שם היו מים, ואפשר היה לצחצח שיניים. כולם הסתובבו עם מברשת שיניים בכיס, ואח"כ היו הולכים לעבודה. דיני עבדה במס. מקומות. לא זוכרת בדיוק היכן. בשדה, במכבסה, במטבח. האוכל באותה תקופה היה מאוד, מאוד דל. מה שאכלו הרבה היה קצפת. היתה רפת, והיה "ספרטור", ואת השמנת היו מביאים למטבח. שתי בנות היו מתיישבות על ספסל עם מקצפות בידיים אחת מול השנייה והיו מקציפות את השמנת לקצפת וטועמות, טועמות, טועמות. כ"א קיבל צלוחית עם קצפת לארוחת בוקר. תנאי המטבח היו איומים. לא היה מקרר, וזכורה לה התמונה של כ – 5 בנות הולכות עם סיר של מרק פירות לבניאס ומכניסות אותו לשם ע"מ שיישאר קר. צריך כמובן היה לוודא שזה קשור היטב אחרת זה היה מגיע לכינרת. באותו בניאס כמובן גם התרחצו. על גדות הבניאס היה מקום בו ישבה ולמדה עברית, ויום אחד פגשה שם את ראובן. "מאז למדתי עברית אתו, ולמדתי הרבה דברים אתו". יחד הלכו אח"כ דרך החיים. החתונה היתה במטולה (אצל הרב שלפני החתונה עוד היה צריך מהר לשחוט עוף ולמכור כרטיסים לאגד), לשם הגיעו ראשית על גבי משאית עם חמישה אורחים לחלסה (קרית שמונה של היום), ומחלסה באוטובוס למטולה. אחרי החופה הם היו צריכים לחזור הביתה ממטולה ברגל. הם הלכו ברגל והגיעו לחלסה. שם במקרה היה יהודה עמרם עם המשאית עמוסה אבנים. את כולם הוא העמיס על האבנים, וכך חזרו למשק. "הכי גרוע ביום הזה היה שהפסדנו ארוחת צהריים". כשהגיעו למשק היא היתה כ"כ רעבה שכשרותי ארד שאלה אותה אם יש משהו שהיא יכולה לעשות בשבילה אז דיני אמרה "כן, תביאי לי פרוסת לחם". בערב היתה מסיבה שלא היתה כ"כ גדולה, כי ירי (סביר – סוייקה) בדיוק נסע, וזה היה מאוד חסר. בכל זאת המסיבה היתה מאוד נחמדה.

היה להם חדר שתיים על שתיים עם שתי מיטות, שרפרף ואפילו מנורה קטנה, וראובן בבוקר שלפני החתונה עוד מהר אלתר מכמה דיקטים ארון, וזה היה הבית שלנו והיינו מאוד מבסוטים. כשהגיעה הגיסה של ראובן מחיפה עם סרביס מתנה הם אמרו "מה פתאום". ממילא אין מקום, וכאן זה קיבוץ ואף אחד לא חולם לשתות תה אצלו בחדר.

בינתיים נגמרה המלחמה, והיא יצרה קשר עם הוריה. לחתונה שלה הם לא הגיעו כי בדיוק אחותה התחתנה גם היא בהולנד, אבל בשנת 1947 הם הגיעו לביקור בפעם הראשונה. יהודית (הבת הבכורה) כבר היתה בת חצי שנה. ראובן לא היה בבית (היה עדיין בצבא, בפלמ"ח) והוריה לא הכירו אותו. אביה של דיני היה צריך לשירותים באמצע הלילה ואמא של דיני שאלה אותו אם הוא יודע גם לחזור, והוא אמר בטח. כמובן שאת הדרך חזרה הוא לא מצא, ובדיוק מולו בא ראובן שבדיוק חזר מהצבא, אבא של דיני שאל אותו אם הוא יודע את הדרך לבית, ואז ראובן אמר: "אז אתה האבא של דיני ואני הבעל של דיני". אביה נורא התלהב, לקח אותו לחדר שבו הם גרו, העיר את אמא של דיני ואמר: "זה השוויגר זון שלך". זה היה המפגש הראשון של ראובן עם הוריה. הוריה די התלהבו למרות התנאים הקשים. בשלב מסוים אביה היה צריך לחזור לעסקיו, ואימא שלה קבלה צהבת ונשארה. כשהיא רצתה לחזור, בדיוק התחילו המאורעות, והיה מצור על הכבישים. בני בקרס לקח אותה למחסום הראשון והראה את הפספורט שלה לחיילים, ואמר שהיא צריכה להגיע למטוס בזמן והוא מבקש שיתנו לה לעבור. בפספורט היה רשום שמו של כפר אנגלי קטן בו היא נולדה ובמקרה אחד החיילים הבריטים בא בעצמו מאותו כפר ולכן בסופו של דבר אישרו לה לעבור כשבני מתלווה אליה (היה צריך בעצמו להיות בת"א בשביל סידוריו עבור המשק). את הדרך הם עשו במשורין עד ראש פינה, ומשם באוטובוס לתל אביב.

תקופת גידול הילדים כשהיה עוד תינוקת היתה איומה. את יום הלידה היא זוכרת מצוין. עבדה במטבח עם אימא של פרומט, ואז היא אמרה שיש לה כאבי בטן חזקים. אמא של פרומט התחילה למדוד זמן, וזה היה בערך כל 10 דקות, והיא אמרה לה: את צריכה ללדת. דיני אמרה: "מה פתאום? יונה לפני. חשבתי שאם יונה לפני, אז אני צריכה לחכות". בסוף ילדה יומיים לפני יונה. כשהלכו לקרוא לראובן הוא היה באמצע יציקה ואמר שהוא לא יכול לעזוב. בסוף אחרי שהוסבר לו שאם הוא לא ייסע דיני תהיה לבד הוא הגיע "מלוכלך כמו שהוא" ונסע אתה לטבריה. יומיים אחרי זה יונה נסעה ללדת וראובן הצטרף לנסיעה ע"מ לבקר את דיני, אז נהג האמבולנס שאל אותו "מה זה כל יומיים אתה נוסע עם מישהי אחרת?"

רוב הזמן ראובן היה בפלחה, ורק לעיתים בא הביתה כך שזו היתה תקופה מאוד קשה. דיני עבדה במאפיה (ראובן בנה אותה) לפני שיהודית נולדה, אבל זו היתה עבודה מאוד קשה. (אני חושבת שבגלל זה נכנסתי להריון בכלל, כדי לצאת"). ללוש ביד 40 ככרות לחם בחום נוראי. אחרי שיהודית נולדה היא היתה בחופשה 6 שבועות, והיה נהוג להביא ארוחת בוקר הביתה ליולדות. דיני זוכרת שזה תמיד יצא לא טוב. או שבדיוק היא נרדמה והעירו אותה, או שהיא

חכתה ערה ואז הגיעו מאוחר. "טוב זה בטח גם היה תלוי בי". כשנגמרה חופשת הלידה היא נכנסה לעבוד במטבח ומציינת שהצוות היה כל הזמן יחד מהבוקר עד הערב יחד, יחד, יחד, עבודה, סידור עבודה ליום המחר, הכנת תפריט ליום המחר. כל הזמן יחד.

גידול הילדים היה מאוד קשה. הם ישנו בבית התינוקות, ובבוקר היה צריך ללכת להאכיל. כשהגיעה לבית התינוקות החלב עוד לא היה מוכן, ואח"כ כשהיה מוכן היה צריך לחכות שיתקרה. כמובן ש הכל לקח זמן מה, והיא איחרה לעבודה, ושם כבר הסתכלו על השעון. איום.

כשהילדים קצת גדלו הבעיות היו אחרות. התנאים היו מינימליים. " אני זוכרת שפעם שמתי ילד אחד מתחת לברז מים קר, בגלל זה שהוא היה היסטרי, ובדיוק באותו רגע עברה האימה שלו. זה לא היה לי כ"כ נעים, אבל זה לא עזר לו גם כן". זוכרת כשהכריחו לאכול ועדיין אכלו ארוחת ערב בבתי הילדים. יהודית היתה בת 5. ילדה שמנה ובריאה". כל יום חמישי היתה דייסה.

יהודית שנאה דייסה וכל פעם אמרו לה שאם היא לא תאכל את הדייסה היא תלך למיטה. עד שיהודית מצאה לבד את הפתרון, וערב חמישי אחד בזמן הארוחה היא לא היתה, וכשחיפשו אותה היא נמצאה במיטה. המטפלת שאלה אותה מה היא עושה במיטה? ויהודית אמרה: " יש דייסה היום אז כבר הלכתי למיטה". במטבח דיני עבדה 19 שנה. מניקיונות דרך שטיפת כלים, חד"א, בישול, דיאטה, ובסוף אקונומית. אחרי 19 שנה הסתכלה סביבה וראתה שכל החברה שלה כבר איננה שם. כל אחד פנה לדרכו, "ורציתי גם לצאת". בדיוק התפנה המקום של טיפול במתנדבים, ולשם נכנסתי. (גם את זה אני עושה כבר 21 שנים). בהתחלה לא ידעה מה ואיך. רחל הויימן שהייתה לפניה חלתה, ובמשך תקופה כל פעם עשתה את זה מישהי אחרת, כך שלא ממש הכניסו אותי לעבודה. "לאט, לאט, לאט בניתי לי שם את המלכות ועד עכשיו אני עוד די מבסוטה שם אני צריכה להגיד". הקבוצה הראשונה שאתה עבדה הי ארגונינאים (משהו כמו התפוזים של היום). כשהגיעו היא קבלה את פניהם עם חדרים מסודרים, פרחים ועוגה, ונרקמו בניהם יחסים כ"כ יפים, "שאחרי שהם נסעו הצטרכתי סדינים שלמים בשביל הדמעות". זה קרה לה עוד כמה פעמים עם אנשים אליהם היא נקשרה יתר על המידה, ומהר מאוד למדה לא לעשות זאת כי "זה חתיכת לב שנוסע אתם".

לסיכום: טוב לה בקיבוץ ושמחה שחייתה בקיבוץ למרות שהיו רגעים שחשבה שחבל שהיא לא בחוץ, אבל בסה"כ מאושרת ומקווה עוד הרבה שנים לחיות כאן.